

Yıl: 4, Sayı: 13, Aralık 2017, s. 29-50

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Şerife CENGİZ¹, Erol DURAN²

HAYVAN MASALLARI (FABL) ÜZERİNDE DENEYSSEL BİR ARAŞTIRMA: ÇOCUKLAR DEYİMLERDEN NE ANLIYOR?³

Özet

Kelimeler, insanların duygu ve düşüncelerini anlatmasında, anlatılanları anlamlandırmada büyük öneme sahiptir. Bu süreci destekleyen birçok edebi unsur vardır. Bunlardan bir tanesi de deyimlerdir. Bu çalışmanın amacı erken çocukluk dönemindeki 5-8 yaş arası çocukların deyimleri anlamlandırabilme becerilerini ölçmektir.

Araştırma betimsel nitelikli nitel modeldir. Doküman analizi tekniği ile elde edilen veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunda 195 fabl ve Uşak ilinde ikamet eden 5-8 yaş arası 20 çocuk yer almaktadır. Çalışmada 195 fabl (hayvan masalı) incelenmiş, bu fablların 153'ünde 683 kez deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. En çok tekrarlanan ilk 3 deyim ve mecaz anlam içeren 3 deyim olmak üzere 6 deyim seçilmiştir. Deyimlerin yer aldığı fabllar çocuklara okunarak, fabllarda geçen deyim anlamı üzerine sorular sorulmuştur.

Araştırmanın sonucuna göre; yaş artıkça deyimleri anlamlandırma oranı artmıştır. Gerçek anlamıyla kullanılan deyimleri çocukların çoğu doğru ifade ederken, mecaz anlam taşıyan deyimleri anlamlandırmakta zorluk çekmişlerdir. Çocukların çoğu deyim anlamını bilmeseler bile fablın konusunu genel anlamda anlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Deyim, Fabl, Hayvan masalı, Eğitim

GİRİŞ

Dili zengin ve doğru kullanabilme becerilerinin temeli erken çocuklukta atılmaktadır, dil becerilerinin gelişimi açısından erken çocukluk kritik bir dönemdir. Çocuk doğduğu andan itibaren çevresi ile etkileşim içerisindedir (Kandır vd.,2012,s.5). Dolayısıyla bu etkileşimi sağlayan unsurlardan biri dildir. Fabllar gerek kısa olmaları gerekse hayvanlar yoluyla öğreticilik amacı gütmeleri nedeniyle hem okul öncesinde, hem de ilkokulda sıklıkla yararlanılan çocuk edebiyatı ürünlerindedir.

Çocuklara ana dilini öğretme sürecinde, kuşkusuz sözcük dağarcığı ve deyim kullanımı oldukça önemli bir konudur. Söz dağarcığı insanların söylenenleri anlamasında, duygu ve düşüncelerini anlatabilmesinde önemli bir yere sahiptir. Kelime hazinesi insanların bilgi ve birikimler sonucu oluşur (Güleryüz, 2002, s.13). Deyimler yazıya ve konuşmaya ayrı bir dirilik,

¹ Öğr. Gör., Uşak Üniversitesi, Ulubey Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, serife.cengiz@usak.edu.tr

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD, erol.duran@usak.edu.tr

³ Bu araştırma I. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

incelik ve samimiyet kazandırır (Varışoğlu, Şeref, Gedik, Yılmaz, 2014, s.227). Bir toplumun anlatımdaki gücü ve başarısı, mecaza, yazı ya da sözdeki derin anlama olan yatkınlığı o toplumun deyimlerine bakarak anlaşılabilir (Aksan, 2000, s.31). Ancak erken çocukluk döneminde çocukların fabllardaki ahlaki öğretileri anlayabilmeleri için kitaplarda yalın bir dile ihtiyaçları vardır. Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre 7-11 yaş kapsayan somut işlemler döneminde; düşünme, mantık yürütme ve yorumlama becerisi küçük çocuklara göre daha mantıklı, esnek ve örgütlü hale gelir (Berk, 2013, s.300). Bu dönemde fablları ve içerisinde sıklıkla geçen deyimleri anlamlandırabilmek de kolaylaşır. Bunu destekleyen başka bir düşünceye göre (Alemdar ve Aytaş, 2005, s.128) daha çok çocuklar 8 yaşından itibaren okudukları ve dinledikleri fabllardan keyif almaktadır.

İletişim sınırlarının günden güne ortadan kalktığı, mesafelerin bir tuş uzakta olduğu ve gittikçe küreselleşen dünyada, milli benliğimizi yansıtan dilimizi ve onun bir parçası olan deyimlerimizi muhafaza etmek ve yeni nesillere aktarmak büyük önem taşımaktadır (Düzenli, 2011,s.30).

Deyim

Deyimler bir toplumun dünya görüşü, yaşam tarzı, çevre koşulları, gelenek, görenek ve inançlarını kısacası maddi manevi kültürü hakkında bilgi içeren söz ya da söz öbekleridir. Deyimler her dili bir başka dilden ayıran içeriğe sahiptir. Bu yönüyle bir toplumun kültürü hakkında bilgi sahibi olmak için deyimler incelenebilir (Aksan, 1993, s. 83).Deyimler bir kültürün karakteristik özelliklerini barındırması ve halkın yaşama dair bakış açısını yansıtmaları açısından önemlidir. Bir dilin söz varlığında yer alan deyim ve atasözleri incelendiğinde, o toplumun geçmişteki yaşam tarzı ile ilgili tahminlerde bulunulabilir (Özkan, Gündoğdu, 2011, s.1133-1135). Deyimler iletişimin büyük bir kısmında yer almaktadır (Kara, 2015, s. iv).

Deyim TDK Güncel Sözlük'te "*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir*" şeklinde tanımlanmıştır. (<http://tdk.gov.tr/> adresinden 10.01.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır). Göker (2001, s.207) deyimini; "genellikle birden fazla kelimenin kalıplaşarak kendi anlamı dışında kullanılmasından oluşan dil birlikleridir." şeklinde tanımlamıştır.

Kabul görmüş bakış açılarının yaptığı tanımlamaya göre; deyimler gerçek anlamının dışına çıkmış birden çok sözcüğün bir araya gelmesi sonucu kalıplaşarak oluşan söz öbekleri olarak tanımlanır (Korkmaz, 1992, Owens, 2005, Özdemir, 1997, Palmer, 2001, Püsküllüoğlu, 1995) .

Türkçe'de deyimler önemli bir yere sahiptir. Deyimleri yeri gelince kullanmak, bir dili etkili konuşup, kâğıda dökebilmek için şarttır. Deyimler yazıya hareketlilik, samimiyet, incelik ve cazibe katmaktadır (Bağcı, 2010, s. 92). Türkçe'nin deyimler açısından oldukça zengin bir dil olduğunun en belirgin ispatı ise Türk insanını anlatımdaki başarısıdır. Deyimlerin kısa sözle ve mecaz anlatımla birçok şey anlatması onların zekânın ürünü olduğu gösterir. Ayrıca gerek anlatımda gerekse yazıda mecaz anlamlı deyimlerin kullanılması kişileri düşünmeye zorlayarak, bilişsel gelişime, soyut düşünce becerisine de katkı sağlar (Yeşil, 2000, s.244).

Erken Çocuklukta Deyim

Gelişimsel olarak deyimlerin kazanım sürecini inceleyen çalışmalara bakıldığında, bu edinimin çocukluk dönemlerinde başlayıp, ömür boyu sürdüğünü fakat mecaz anlamlandırma becerisinin tam anlamıyla kazanılmadığını göstermiştir (Kara, 2015) . Bayat ve Çetinkaya'ya

(2014, s.207) göre sözdizimi ve anlam açısından farklılık gösterdiği için deyimleri anlamlandırmak zordur. Çocuklar basit bir bilişsel beceriden daha karmaşık olan bir bilişsel beceriye doğru gelişim gösterirler, dolayısıyla büyüdükçe daha kapsamlı, farklı bakış açılarıyla düşünme yetenekleri de artar. Yine çocukların 6-10 yaşlarında iken mizah ve eğretileme (istiare) içeren ifadeleri anladıkları, sözcüklerin ya da söylenenlerin arkasında yatan anlamları fark edebildikleri bilinmektedir (Berk, 2013, s. 274 ve 465)). Bu görüşü destekler nitelikte, Vosniadou (1986), mecaz ifadeleri anlamının okul öncesi yıllarda başladığını ancak çocukların sınırlı mecaz ifadeleri anlayabildiğini, daha sonraki yıllarda çocukların bilgi ve işlemse yeteneklerinin artmasına bağlı olarak mecaz ifadeleri anlayabilme yeteneklerinin de arttığını ifade etmiştir (akt. Pektaş ve Kangal,2015, s.133). Başka bir ifadeyle, birey bilişsel gelişim aşamalarını geçtikçe, dil becerileri de artmaktadır (Erden ve Akman, 1998, s.62).

Deyimlerde yer alan sözcüklerin tek başlarına kullanılan anlamı ile deyim olarak ortaya çıkan anlamı örtüşmediğinde çocuklar söyleneni ya da yazılanı anlamakta zorlanabilmektedir (Düzenli,2011, s.40). Çocuklar deyimleri zihinde canlandırmakta zorluk çekerler. Bu yüzden deyimleri öğretirken somut kavramlardan başlamak öğrenmeyi kolaylaştırır. Herkes gibi çocuklarda öncelikle kendilerine yakın gelen kavramları daha kolay öğrenirler (Gözaydın, 2010, s.1147- 1152).

Ackerman (1982, s.452), deyimlerin kazanımı konusunda iki modelden bahsetmektedir. Bunlardan ilki; ebeveynlerin tıpkı sözcük öğretir gibi deyimlerin anlamlarını öğretmesidir. Diğer modelde ise bir deyim sabit anlamını öğretmek yerine, çocuğun deyim yorumlama becerisini kazanabilmesi için birkaç deneme yanılma yapması gerektiğinden bahsetmektedir. Bu deneme yanılmalar sonucunda çocuk deyimleri yorumlama becerisi kazanacaktır.

Deyimlerin ediniminde başka önemli kavram ise tanınırlıktır. Çocuk bir deyimle ne kadar sık karşılaşır o deyim o kadar iyi tanır (Crutchley, 2007, s.205). Yani başka bir ifade ile deyim günlük yaşamda kullandığı dilde ya da yazı dilinde ne kadar sık karşısına çıkarsa, çocuk için o kadar tanıdık bir hal alır. Deyimlere yönelik tanınırlığın yaş ile de doğru orantılı olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Nippold ve Taylor 1995, 2002).

Fabl (Hayvan Masalı)

Eğitilmeye ihtiyacı olan, yetişkin olmayan, toplumun en genç üyelerinin, hayal ve düşünce dünyasına seslenmeyi amaçlayan yazılı ve sesli eserlerin tümü çocuk edebiyatı ürünleri olarak adlandırılır (Oran ve Temizyürek, 2016, s.30). Çocukların kelime servetlerine yenilerini eklemek, dil gelişimlerine katkı sağlamak, onları iyi birer okur haline getirebilmek için çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ürünlerden bir tanesi de fabllardır. Çocuklar fablları okurken hem eğlenip hem de kitap okuma alışkanlığı kazanabileceği bir çocuk edebiyatı türüdür (Ungan, 2015, s.no yok). Fablların kısa, özlü ve manzum olması, açık bir şekilde ahlaki bir sonuç taşımaları açısından çocukların kişisel ve toplumsal gelişiminde önemlidir (Fırat, 2012, s.115).

Fabl sözcüğünün kökeni, Latince'dir. Fabl hikâye anlamına gelen "fabula"dan ismini almaktadır. Fabl, amacı somut bir ahlaki ders vermek olan, hayal ürünü, kısa ve hareketli kahramanları genellikle hayvanlardan oluşan hikâyelerdir (Oğuzkan, 2013, s.64). Orhan Veli'nin tanımına göre ise; hayvanlar aracılığı ile insanların hata ve zayıf yönlerini gösteren yazılara fabl denmektedir (2009, s.12). Boratav (1973, s. 85, 86) fablı "*hayvan masalı* " olarak

tanımlamaktadır. Boratav'a göre masalarda hayvanlar, kendilerine özgü niteliklerini kaybetmiş, kılık değiştirmiş insan niteliğini almışlardır.

Fabln tarihi çok eskiye dayamaktadır. Doğuda ilk fabl örneklerine eski Hint Edebiyatı'nda rastlanmaktadır (Arbuthnot, 1947, akt. Oğuzkan, 2013, s.65). Türk hayvan masallarının birçoğunun, Avrupa ülkelerindeki benzerleriyle aynı kaynaklardan beslendiği düşünülmektedir. Aiopos (Ezop) hikâyeleri ise, Arapların ve İranlıların aracılığı ile yayılmış hint asıllı masallar ve Mezopotamya anlatı geleneğinden ilham alınarak yazılmıştır (Boratav (1973, s.86). Örneğin Mevlâna'nın eserlerinde hayvan masalı örnekleri bulunur. Yine en eski eserlerden biri olan Hint asıllı Pançatanra'nın Arapçası Kalîla ve Dimna'yı XIV 'üncü yüzyılda Hoca Mes'ûd (kul Mes'ûd) adlı bir Türk yazarı Türkçe'ye çevirmiştir (Boratav, 2014, s.347).

Ezop (Aisopos) , halk ozanı görevi görmüş, toplumun bildiği masalların yanı sıra kendi tecrübelerini ve yaptığı gözlemleri ifade etmiştir. Daha sonrasında ise Ezop'un anlattığı masallara benzeyen birçok masal masal yazarları ve anlatıcıları tarafından Ezop Masallarına eklenmiştir (Çelgin, 1990, s. 57, 58). Ezop'u XVII. Yüzyılda La Fontaine takip etmiştir. Sonrasında La Fontaine, Ezop masallarından esinlenerek kendi adını taşıyan masallar eserini ortaya koymuştur (Kurtulmuş, 2000). Ezop'tan farklı olarak fabllarda her sınıftan hayvana yer vermiştir (Erdal ve Gökmen, 2010, s.261).

18. yy 'da yaşayan Rousseau Emile isimli kitabında, La Fontaine masallarının çocuklara öğretilmesini eleştirmektedir. Ona göre bu masallar mana boyutunda çocuklar için anlaşılır değildir, anlaşılabilir ahlaki sonuçlara çok karışık yollardan ulaşıldığı için bu yolları keşfeden çocukları fazilete değil kötülüğe, hileye yöneltmektedir (Rousseau, 2015, s.98).

Fabl Deyim İlişkisi

Masalların bir diğer üslup özelliği ise sembolik anlatımları, devrik cümle yapılarını, deyim ve atasözlerini okuyucuya aktarmasıdır (Türkan, 2010, s.n. yok).

Fabl çıkış noktası ile eleştiriyi, davranış şekillerini değiştirmeyi, insanları düşünmeye teşvik etmeyi amaçlamıştır. İnsanlar fabllar aracılığıyla yüzyıllar boyunca kişileri etki altına almaya çalışmışlardır (Yıldırım, Yavuz, 2005, s.41). Hatta Freud, çözümlediği masallardan hareketle, masalları "kişilerin ya da toplulukların açığa çıkaramadıkları istekleri olarak ifade etmiştir (Canan, 1987, s.252). Dolayısıyla fabllarda kullanılan dilin, akıcı, etkileyici ve anlamlı olması gerekmektedir.

Fabllarda genellikle verilmek istenen ders, hikâyenin sonunda atasözü ya da deyim şeklinde verilir (Oğuzkan, 2013, s.64).

Yapılan Çalışmalar

Mertol, Özcan, Yurteri ve Pamukçu'nun (2015) 10-12 yaş arası Bilim ve Sanat Merkezinden seçilmiş 71 öğrenci ile yaptıkları çalışmada, üstün zekâlı öğrencilerin deyim algılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, deyimleri resmetmesi istenen öğrencilerin 46'sı deyimleri kelime anlamını kullanarak, 3'ü mecaz anlamda, 22'si ise hem mecaz hem de gerçek anlamda resmetmiştir.

Oran ve Temizyürek (2016) , yaptıkları çalışmada La Fontaine Orman Mahkemesinde isimli eseri çocuk edebiyatı açısından uygunluk durumuna göre incelemişlerdir. Çalışmada yazarın özgün bir dil kullandığı ve deyim (20 kez) ve ikilemeleri (13 kez)'de yoğun bir şekilde verdiği tespit edilmiştir. Eserin çocukların dil gelişime katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kara (2015) ; deyimsel ifadelerin anlaşılabilmesi üzerine ilkokul düzeyindeki çocuklarla yaptığı çalışmada, çocukların bilişsel hazırbulunuşluk düzeylerin ve gelişimsel yaş eğilimlerini saptamaya çalışmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre deyimleri anlamada yaş eğiliminin etkin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okul öncesi döneme yönelik 180 adet resimli çocuk kitabının incelendiği bir çalışmada, kitapların %21,7' sinde hiç deyim rastlanmazken %18,9' unda ise 5 ve daha fazla deyim kullanıldığı tespit edilmiştir (Pektaş, Kangal,2015).

Lüle Mert (2010) yaptığı çalışmada Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalları sözcük açısından incelemiş ve 70 masalda 1296 deyim kullandığını tespit etmiştir.

Öğrencilerin karşılaşma, dinleme ve okuma olasılıkları fazla olan ilköğretim seviyesi için önerilmiş Yüz Temel Eser içerisinde de yer verilen masal kitaplarındaki deyim, atasözleri vb. söz varlıklarını saptamak amacıyla yapılan çalışmada, masalarda belirlenen 1225 farklı deyim toplamda 4034 kere kullanılmıştır (Baş, 2012).

Çakır (2011), Yabancı dil öğrencilerinin deyimleri algılama düzeylerinin neye göre farklılık gösterdiğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, farklı gruplardaki deyimlerin anadildeki karşılıklarını yazmalarını istemiş ve 62 katılımcının verdiği cevaplara göre deyim öğretimi üzerine önerilerde bulunmuştur.

Özkan ve Gündoğdu (2011) yaptıkları çalışmada deyim ve atasözlerinde yer alan Türk erkek ve kadın rollerini ve toplumun bu rollerden beklentilerini incelemişlerdir.

Düzenli (2011), Afyonkarahisar 'da yaptığı çalışmada ilköğretim ikinci kademedeki eğitim gören 477 öğrencinin deyimleri bilme, anlama ve yorumlama becerisini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler ilk defa karşılaştıkları deyimlerin anlamlarını çoğunlukla sözlükten bakarak öğrenmeyi tercih etmişlerdir, çoğunlukla cümle içerisinde yer alan deyimleri tespit edebilmişlerdir.

Okul öncesinde eğitim alan 6 yaşındaki 30 çocuğun sahip oldukları kelime hazinesi farklı değişkenler açısından incelenmiş, 30 çocuğun araştırma süresince 49677 harf kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (Savaş, 2010).

Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının deyimleri tahmin edebilirliklerini tespit etmeyi amaçlayan araştırmaya, Niğde Üniversitesi'nde öğrenim gören 228 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin genelde deyim bilgilerinin zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır (İşeri, 2010). Benzer bir çalışma Çocuk (2012) tarafından Mersin Üniversitesi'nde yine Türkçe Eğitimi bölümü öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Deyimlerin tahmin edilebilirlik durumunu inceleyen Çocuk, İşeri ile benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Fırat'ın (2012) yaptığı çalışmada Orhan Veli Kanık'ın Türk Edebiyatına kazandırdığı La Fontaine' nin Masalları isimli eserde yer alan 51 fabl, güçlü-zayıf ilişkisi açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, fablların %20'sinde güçlü-zayıf ilişkilerini işleyen konulara yer verildiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı erken çocukluk dönemindeki 5-9 yaş arası çocukların deyimleri anlamlandırabilme becerilerini ölçmektir. Bu amacın doğrultusunda çalışmanın alt amaçları ise ;

1. Çocuklar deyimleri anlamlandırabilmekte midir?
2. Yaşa göre fablları anlamlandırmada farklılık var mıdır?

3. Çocuklar fabllarda yer alan deyimlerin anlamlarını bilmeseler bile deyimmin geçtiği paragrafı anlayabilmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikli, nitel bir araştırmadır. Doküman analizi yöntemiyle elde edilen veriler içerik analizine tekniği ile incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda Uşak İlinde yaşayan 5-8 yaş arası 20 çocuk ile 100 fabl kitabı yer almaktadır. Çalışmada kullanılan kitaplar Türk masallarından oluşmamaktadır. Kullanılan kitaplar Ezop ve La Fontaine'den derlenmiş eserlerdir. Dolayısıyla başka bir dilden çevrilmiş olmaları deyimlerin öğrenilme niteliklerini etkileyebilir. Bilkan (2001) , masalların bir dilin en doğal anlatım biçimi olduğunu ifade etmekte ve masaldaki sembolik ifadelerin, deyim ve atasözlerinin konuşma dili yalınlığında okuyucuya aktarılması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşten hareketle, deyimleri anlayabilme becerileri bir bakıma fablları çeviren ve derleyen yazarın mesleki becerisi ile de ilgilidir. Çalışmaya her yaş grubundan 5 çocuk katılmıştır. Çalışmada 9 erkek, 11 kız çocuğu yer almaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden biri olan uygun durum örnekleme seçilmiştir. Bu örneklemede; araştırma sürecine dâhil olacak birey ya da gruplara ulaşmak daha kolaydır (Ekiz, 2015, s.105-106).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile ses kayıtları kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken nitel çalışmalar alanında uzman öğretmen üyeleri/görevlileri ve okul öncesi, birinci ve ikinci sınıf öğretmenlerinden görüş alınmıştır

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci beş aşamadan oluşmuştur.

Araştırmanın birinci aşamasında; kitapların temini yer almaktadır. Bu aşama yaklaşık olarak 2 ay sürmüştür. Farklı yayınevleri, kırtasiye ve kitapçılardan alınan fablların alım karar sürecinde en önemli kıstas olarak; kitapların klasik eserlerden (Ezop ve La Fontaine) oluşması ve erken çocukluk dönemine uygun olması göz önünde bulundurulmuştur. Temin edilen 100 kitapta toplam 195 fabl bulunmaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasını ise temin edilen kitapların analizi oluşturmaktadır. Bu süreçte 100 adet kitapta yer alan 195 fabl içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Kitaplardaki ifadelerinin deyim olup olmadığı noktasında TDK Atasözleri ve Deyimler sözlüğü kullanılmıştır TDK 'da yer alan ifadeler deyim olarak kabul edilmiş, araştırmacının deyim olarak öngördüğü ancak TDK 'da yer almayan ifadeler ise deyim listesine alınmamıştır. Böylelikle bazı kavramların deyim olup olmadığına dair kararsızlık ortadan kaldırılmıştır. (<http://tdk.gov.tr>, 03. 01. 2017).

Araştırmanın üçüncü aşamasında ise çocuklarla görüşme yapıp ses kaydı alabilmek amacıyla ailelerden izin alınmıştır. Araştırmacılar mesai saatleri dışında çocuklarla görüşme yaptıkları için, okullarda herhangi bir uygulama yapılmamıştır, dolayısıyla da Milli Eğitim

Müdürlüğü'nden izin alınmasına gerek kalmamıştır. Ebeveynlerin tamamı görüşme yapmayı kabul etmiş, 6 ebeveyn ise ses kaydı almadan sadece görüşme yapılmasını onaylamıştır.

Araştırmanın dördüncü aşamasında ise 20 çocukla yapılan uygulama yer almaktadır. Seçilen fabllar çocuklara okunmuş ve deyimın geçtiği yerde okumaya ara verilip deyimın anlamına dair sorular sorulmuştur. Deyimi bilmediğini söyleyen çocuklara paragraf tekrar okunmuş ve deyimlerin anlamlarını bilmeseler bile paragrafı anlayıp anlamadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu uygulama her çocukla 6 deyim için 6 kez tekrarlanmıştır. Toplamda tüm çocuklarla 120 kez görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın beşinci aşamasını verilerin analizi oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu araştırma sırasında elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Fabl kitaplarının içerisinde geçen deyimlerin tespitinde iç geçerliliği artırmak ve de araştırmacının subjektif etkisini azaltmak amacıyla aynı kitaplar farklı zamanlarda tekrar incelenmiştir. İlk incelemede tespit edilemeyen deyimler ikinci incelemede fark edilmiştir ve deyimler listesine eklenmiştir.

195 fabl incelenmiştir. 195 fablın 42'sinde herhangi bir deyime rastlanamamıştır. Fabllarda TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü' nde yer alan 382 deyim 671 kez kullanılmıştır. Bu deyimlerden en sık kullanılan ilk üç deyim (karar vermek, n=29, fark etmek, n= 13, ortaya çıkmak, n= 13) ve mecaz anlam taşıyan üç deyim (aklını başına toplamak, kaşla göz arasında, yüreği ağzına gelmek) belirlenmiş ve deyimlerin geçtiği fabl kitapları tespit edilmiştir. Mecaz anlam içeren deyimlerin tespitinde iki uzmandan (okul öncesi ve İlkokul alanında) görüş alınmıştır.

Her çocuk için 6 adet görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda iki soru bulunmaktadır bu sorular çocukların deyimini bilip bilmediğini ve bilmese bile paragrafta anlatılan olayı anlayıp anlamadığını ölçmektedir. Fablların çocuklara okunması esnasında fabllın akışını bozmamak adına sadece ses kaydı alınmış kayıtlar daha sonra görüşme formlarına aktarılmıştır. Görüşme formlarına çocukların söylediği her ifade birebir yazılmıştır. Bu formlar öncelikle araştırmacı tarafından incelenmiştir. Araştırmacı tarafından bazı ifadeler yeterince açık bulunmamış ve de araştırmacı çocuğun deyimini tanıyıp tanımadığı noktada karar vermekte zorlanmıştır. Bu noktada bir okul öncesi uzmanı ve Edebiyat öğretmeni tarafından formlar tekrar incelenmiş ve hep birlikte ortak bir karara varılmıştır. Örneğin; "*Fark etmek*" deyiminin anlamı ile ilgili çocuk (yaş 5), "*Arabayı yerine koymak*" şeklinde cevap vermiştir bu ifade çocuğun deyimini "*Park etmek*" şeklinde anladığı kararına varılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

1.Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan "Çocuklar deyimleri anlamlandırabilmekte midir?" sorusunun cevabına ulaşabilmek için 5,6, 7 ve 8 yaşlarında 20 çocukla yapılan görüşmelerde, her bir deyimle ilgili fabl okunmuş ve çocuklara bu "bu deyimın anlamı nedir, daha önce duymuş muydun" şeklinde sorular sorulmuştur.

Güneş ve Rüzgâr isimli fablda "**Ortaya çıkmak**" deyimini şu şekilde yer almaktadır.

Güneş: "Tamam öyleyse, gel seninle yarış yapalım. Kimin daha güçlü olduğu anlaşılır böylece," demiş.

Rüzgâr: "Tamam yarışalım, kimin daha güçlü olduğu ortaya çıksın," diye onaylamış.

TDK deyim ve atasözleri sözlüğüne göre ortaya çıkmak deyimini; "Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek, kendini göstermek" anlamlarında kullanılmaktadır (<http://tdk.gov.tr>, 17.03.2017).

Aşağıdaki tabloda "Ortaya Çıkmak" deyimine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. "Ortaya Çıkmak" Deyimine İlişki Bilgiler

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
1.Çocuk	5	"Bilmiyorum"
2.Çocuk	5	"En güzel bir şey"
3.Çocuk	5	"Mesela sınıfın ortasında durmak"
4.Çocuk	5	"Söyleyemem, çünkü bilmiyorum"
5.Çocuk	5	"Yani kim güçlü kim değil herkes bilecek"
6.Çocuk	6	"Belli olsun yani"
7.Çocuk	6	"Ben bir kere boyaları döktüm, öğretmenim suçlu kim ortaya çıksın dedi, yani benim ortaya çıkmam"
8.Çocuk	6	" Ortada dursun"
9.Çocuk	6	" Sahneye çıkıp benim güçlü desin"
10.Çocuk	6	"Bu hikâyede yani kimin adamı yeneceği belli olsun demek galiba"
11.Çocuk	7	" Bilmiyorum"
12.Çocuk	7	"Yani kimin daha güçlü olduğunu görmek istemişler, görelim demişler"
13.Çocuk	7	"Yani kim haklı belli olsun"
14.Çocuk	7	"Belli olması"
15.Çocuk	7	"Pek bilmiyorum"
16.Çocuk	8	"Mesela yarışıyorlar birisi kazanınca güçlü ortaya çıkıyor, yarışçıların yarışı varmış ben senden güçlüyüm demişler birbirlerine ve yarış yapmışlar kazanan ortaya çıkmış"
17.Çocuk	8	"Yani belirlemek demek, kimin güçlü olduğunu belirlemek"
18.Çocuk	8	"Meydana çıkmak yani bilinsin demek"
19.Çocuk	8	"Yani kimin daha güçlü olduğunu bilmek"
20.Çocuk	8	"Ortada durmak demek"

Ortaya çıkmak deyimine 20 çocuktan 11' i anlamına yakın cevaplar vermişlerdir. Bazı çocuklar fablda geçen olay üzerinden deyim anlamını açıklamışlardır. Örneğin; " Kim güçlü herkes bilecek, kimin güçlü olduğunu görmek istemişler, kim haklı belli olsun, yarışıyorlar birisi kazanınca güçlü ortaya çıkıyor..." gibi ifadeler kullanmışlardır. Bir çocuk ise deyim içinde geçtiği kendi yaşadığı bir olaydan örnek vermiştir: " Öğretmenim suçlu kim ortaya çıksın dedi" şeklinde ifade etmiştir. Bazı çocuklar sözlük anlamına yakın cevaplar vermiştir: " Meydana çıkmak, belirlemek, belli olmak..." gibi. 10. çocuk fablda geçen olayı yanlış anlamasına rağmen, deyim doğru şekilde ifade etmiştir: " Bu hikâyede yani kimin adamı yeneceği belli olsun demek galiba "

9 çocuk ise deyim anlamını bilememiştir. " Bilmiyorum, en güzel şey, ortada durmak, sahneye çıkmak," gibi ifadeler kullanmışlardır.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi çocukların yarısına yakını deyim ifade edememiş ya da yanlış ifade etmiştir.

Aslan ile Yaban Domuzu isimli fabl çocuklara tek tek okunmuş ve "**Karar vermek**" deyiminin ne anlama geldiği sorulmuştur. Deyim metinde şu şekilde geçmektedir.

"Bu kavganın ikisine de bir kârı yokmuş. Düşmanlarını güldürmekten başka... Kavgaya son verip el sıkışmışlar. Suyu dostça paylaşmaya karar vermişler."

Karar vermek TDK'nın tanımına göre; "*Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak*" şeklinde ifade edilmektedir (<http://tdk.gov.tr>, 17.03.2017).

Elde edilen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. "Karar Vermek " Deyimine İlişkin Çocukların Cevapları

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
1.Çocuk	5	"Bilmiyorum"
2.Çocuk	5	"Karar vermek, oyuna başlamak demek"
3.Çocuk	5	"Bilmiyorum"
4.Çocuk	5	"Bir şeyler yapmak"
5.Çocuk	5	"Bilmiyorum ama mesela ben hangi çizgi filmi izleyeceğime karar veriyorum ama nasıl anlatabilirim"
6.Çocuk	6	"Mesela seçimlerde anne babalar karar verir yani kimi kazandırmak istersen ona karar vermek"
7.Çocuk	6	"Tercihini yapmak"
8.Çocuk	6	"Şimdi hangi masalı okuyacağımı seçtim ya ben, bu işte"
9.Çocuk	6	"Duymadım öyle bir şey"
10.Çocuk	6	"Sınıfta kararları öğretmenim veriyor, o mesela bahçeye çıkacağız diyor, biz de oley oley diye seviniyoruz"
11.Çocuk	7	"Bir şeyi düzeltmek"
12.Çocuk	7	"Yani ikisi anlaşmak demek"
13.Çocuk	7	"Yani paylaşacaklarına emin olmuşlar, önce düşünmüşler sonra kararlarını vermişler"
14.Çocuk	7	"Birlikte bir şey yapmak için konuşmak, bir şeyi belirlemek"
15.Çocuk	7	"Giysilerime ben karar veriyorum, yani ben seçiyorum"
16.Çocuk	8	"Karar vermek yani onu yapacaklar, mesela ben sabah kaçta kalkacağıma karar veriyorum"
17.Çocuk	8	"Karar vermek, ona evet deyip karar vermek, anlaşmak"
18.Çocuk	8	"Karar vermek, anlaşmak demek"
19.Çocuk	8	"Belirlemek"
20.Çocuk	8	"Düşünmek"

Yukarıdaki tabloya bakıldığında " Karar vermek" deyiminin anlamını 13 çocuk doğru şekilde ifade etmişlerdir. Çocuklardan bazıları deyimi fablda geçen olay üzerinden açıklamıştır : "Yani ikisi anlaşmak demek, paylaşacaklarından emin olmuşlar, önce düşünmüşler sonra paylaşmışlar." şeklinde ifade ederlerken, bazı çocuklar da örnekler vermiştir " Mesela hangi çizgi filmi izleyeceğime ben karar veriyorum, seçimlerde anne babalar karar verir, şimdi hangi masalı okuyacağımı ben seçtim ya, sınıfta kararları öğretmenim veriyor, giysilerime ben karar veriyorum, sabah kaçta kalacağıma karar veriyorum. " gibi. Deyimin anlamına en yakın ifadeler ise şöyledir: " Tercihini yapmak, bir şeyi belirlemek, anlaşmak..."

7 çocuk ise; " Bilmiyorum, duymadım, düşünmek, bir şeyler yapmak, bir şeyi düzeltmek..." gibi cevaplar vermişlerdir.

"**Fark Etmek**" deyimi Tilkinin Kurnazlığı isimli fablda şu şekilde geçmektedir.

İlk önce içeriye ayı girmiş, sarayın pis koktuğunu fark edince hemen burnunu tıkamış.

TDK' da fark etmek; “Görmek, seçmek, anlamak, ayırt etmek” şeklinde tanımlanmıştır (http://tdk.gov.tr, 17.03.2017).

Çocukların hikâyeden çıkardıkları anlama ilişkin cevaplar tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3. "Fark Etmek" Deyimine İlişkin Çocukların Cevapları

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
Çocuk 1	5	"Fark etmek, görmek demektir"
Çocuk 2	5	"Arabayı yerine koymak"
Çocuk 3	5	"Bilmiyorum ki"
Çocuk 4	5	"Dinle bak arkadaşların şarkı söylüyor, fark ettin mi?"
Çocuk 5	5	"Senin söylediklerini sevmek demektir"
Çocuk 6	6	"Bir arkadaşım geliyor, bana vuruyor ben de onu fark ediyorum"
Çocuk 7	6.	"İşte anlamak yani, ben buranın güzel koktuğunu anlıyorum mesela"
Çocuk 8	6	" Bilmiyorum"
Çocuk 9	6	"Kardeşim kaka yapınca annem fark ediyor hemen değiştiriyor, pis koku hemen anlaşılır ki"
Çocuk 10	6	"Mesela kalemin kayboluyor, sonra buluyorum, aaa buradaymış diyorum yani görüyorum"
Çocuk 11	7	" Yani görmek demek"
Çocuk 12	7	"Yani pis koktuğunu hissetmek"
Çocuk 13	7	" Hissetmek demek"
Çocuk 14	7	"Fark etmek, görmek"
Çocuk 15	7	"Fark etmek demek, fark etmek işte... Mesela arkadaşını görüyorsun merhaba diyorsun yani onu fark ediyorsun. "
Çocuk 16	8	"O şeyden haberdar olmak"
Çocuk 17	8	"Bilmek demek"
Çocuk 18	8	" Fark etmek farkına varmak demektir "
Çocuk 19	8	" Yani onu anlamak, sarayın pis koktuğunu anlamak"
Çocuk 20	8	"Fark etmek işte nasıl anlatayım ki, anlamak yani"

Tablo 3 incelendiğinde; 15 çocuğun deyim anlamını yakaladığı tespit edilmiştir. Çocuklar , " Pis koktuğunu hissetmek, sarayın pis koktuğunu anlamak..." ifadelerini kullanarak fabldaki olaydan yola çıkarak cevap vermişlerdir. Çocuklardan bazıları ise örneklerle açıklamışlardır, " Dinle bak arkadaşların şarkı söylüyor fark ettin mi? , bir arkadaşım bana vuruyor, ben de fark ediyorum, ben buranın güzel koktuğunu fark ediyorum, kardeşim kaka yapınca annem fark ediyor, kalemin kayboluyor, sonra buluyorum, aaaa buradaymış diyorum... " vb.

5 çocuk ise deyimle ilgili " Bilmek, bilmiyorum, söylediklerini sevmek..." gibi ifadeler kullanmışlardır. Çocuk 2 " Arabayı yerine koymak" ifadesini kullanmıştır. Araştırmacı çocuğun " Fark Etmek" ifadesini "Park etmek" şeklinde anladığını anlamış, tekrar sormuştur ancak çocuk " *Evet işte fark etmek, arabayı yerleştirmek*" şeklinde cevap vermiştir.

"Kaşla Göz Arasında" deyimini Yüreksiz Geyik isimli hikâyede yer almaktadır. Deyim hikâyede;

Aslan bu kez affeder mi? Mağarasına gelen geyiği bir darbeye öldürmüştü. Bu arada tilki, kaşla göz arasında, geyiğin yüreğini yemiştir... Şeklinde geçmektedir.

TDK Kaşla göz arasında deyiminin anlamına; “*Kimsenin sezmesine imkân vermeyecek kadar kısa zaman içinde, çok çabuk şeklinde*” yer vermiştir (<http://tdk.gov.tr>, 17.03.2017).

Bu deyimle ilişkin bilgiler tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. "Kaş İle Göz Arasında" Deyimine İlişkin Çocukların Cevapları

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
1.Çocuk	5	"Hızlı demek"
2.Çocuk	5	"Öğretmenim bana öyle bir şey öğretmedi, gözümün altında burnum var, sadece bunu biliyorum"
3.Çocuk	5	"Göz kapağında bir şey olması"
4.Çocuk	5	"Hiç duymadım ki, nereden çıktı bu"
5.Çocuk	5	"Hızlıca almış, yüreği yemiş"
6.Çocuk	6	"Yani çabuk olması gerekiyor"
7.Çocuk	6.	"Bunu bilemedim"
8.Çocuk	6	"Bilmiyorum"
9.Çocuk	6	"Boya sürmek"
10.Çocuk	6	"Duymuştum ama anlamamıştım, yani bilmiyorum"
11.Çocuk	7	"Hiç duymadım"
12.Çocuk	7	"Fikrim yok, hiç duymadım"
13.Çocuk	7	"İki gözle bakmak demek"
14.Çocuk	7	"Yani mesela, okula gidiyorum, kardeşim arkamdan ağlamasın diye hemen evden çıkmak"
15.Çocuk	7	"Hızlıca kapıp kaçmış"
16.Çocuk	8	"Hiç duymadım"
17.Çocuk	8	"Aslan görmeden yemiş"
18.Çocuk	8	" Bilmiyorum"
19.Çocuk	8	" Çabucak olmak"
20.Çocuk	8	"Aniden aslan görmeden yüreği yemek"

Çocukların birçoğu bu deyimle ifade etmekte zorlanmıştır. Sadece 8 çocuk " Hızlı, hızlıca, çabuk, hemen evden çıkmak, aslan görmeden, çabucak ve aniden" gibi ifadelerle deyimle açıklamıştır.

Diğer 12 çocuktan 6'si bilmediğini, hiç duymadığını ifade etmiştir. Diğer çocuklar ise bu deyimle gerçek anlamda düşünmüş ve " gözümün altında burnum var, boya sürmek (bir makyaj malzemesi olan fardan bahsetmektedir.), göz kapağında bir şey olması, iki gözle bakmak " gibi cevaplar vermiştir.

Aklını başına toplamak deyimle Kırlangıcın Uyarısı isimli fablda şu şekilde yer almaktadır:

*İnsanlar yapraklarını eğirir ip yaparlar. Bu ipi de bizlere tuzak kurmakta kullanırlar. Aman vakti varken bir önlem alalım! **Aklınızı başınıza toplayın**, şu tohumları yiyip bitirin. Sonra başımıza olmadık işler açılmasın.*

Aklını başına toplamak; “*Akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak*” şeklinde ifade edilen deyimle (<http://tdk.gov.tr>, 17.03.2017) ilişkin bilgiler tablo 5' te gösterilmiştir.

Tablo 5. "Aklını Başına Toplamak" Deyimine İlişkin Çocukların Cevapları

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
1.Çocuk	5	"Akıllanmak"
2.Çocuk	5	"Herhalde önemli ben bilmiyorum"
3.Çocuk	5	"Yahu beynimiz zaten başımızda ki"
4.Çocuk	5.	"Bazı şeylere dikkat etmek, tuzaklara, iplere"
5.Çocuk	5	"Odamızı toplamak"
6.Çocuk	6	"Çok çalışmak"
7.Çocuk	6	"Güzel sorular sormak, sen zor sorular soruyorsun"
8.Çocuk	6	"Bilmiyorum"
9.Çocuk	6	"Karişması aklımızın, sonra tekrar toplamak, düzeltmek"
10.Çocuk	6	"Dikkatli olmak"
11.Çocuk	7	"Aklınızı başka şeylere takmayın, kafanızı işe verin" demek.
12.Çocuk	7	"Engelleyin demek"
13.Çocuk	7	"Aklımızı dikkatli kullanmak, önemli işler için kullanmak."
14.Çocuk	7	"Dikkatli olun"
15.Çocuk	7	"Yani aklını başına topluyorsun"
16.Çocuk	8	"Dikkat edin, tuzaklara düşmeyin"
17.Çocuk	8	"Akıllanın, aklınız başınıza gelsin"
18.Çocuk	8	"Bilmiyorum"
19.Çocuk	8	"Çalışmak "
20.Çocuk	8	"Çok uyanık ve dikkatli olun, başınıza bir şey gelmesin"

Tablo 5' te çocukların " Aklını başına toplamak" deyimine ilişkin görüşleri yer almaktadır. 10 çocuk bu deyim anlamına yakın ifadeler kullanmıştır. Bu ifadelerden bazıları; " Akıllanmak, dikkatli olmak, yaptığı işe aklını vermek, çok uyanık olmak. " şeklindedir. Bazıları ise hikâyenin içerisinde geçen olaydan esinlenerek cevap vermiştir. Cevaplardan bazıları ; " Tuzaklara, iplere dikkat etmek, engelleyin demek, tuzaklara düşmeyin. " şeklindedir.

Diğer 10 çocuktan 3'ü bilmediğini ifade ederken, 1 çocuk "yahu beynimiz zaten başımızda ki" cevabını vererek deyim somutlaştırmıştır. Diğer çocuklar ise, " Odamızı toplamak, çalışmak, güzel sorular sormak..." gibi deyim anlamından uzak cevaplar vermişlerdir.

Yüreği ağzına gelmek deyimini; Aslan İle Fare isimli fablda;

Aslan bir hışımla kalkmış ve fareyi kuyruğundan yakalamış.

- *Sen kim oluyorsun da beni güzel uyumdan uyandırıyor, diye bağırmış. Aslan öyle bir kükremiş ki minik farenin yüreği ağzına gelmiş.*

TDK' da ifade edilene göre; "Birden bire çok korkmak, aşırı korku ya da sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek" (<http://tdk.gov.tr>, 17.03.2017) anlamlarına gelen yüreği ağzına gelmek deyimine ilişkin çocukların cevapları aşağıdadır.

Tablo 6. "Yüreği Ağzına Gelmek" Deyimine İlişkin Çocukların Cevapları

Sıra No:	Yaş	Çocukların Cevapları
1.Çocuk	5	"Ağzından kötü şeyler çıkarmak"
2.Çocuk	5	" Yani yürek kalp demek"
3.Çocuk	5	"Çok korkutmuş aslan fareyi"
4.Çocuk	5	"Duymuştum ama unuttum. "
5.Çocuk	5	" Ağzından kan gelmek"
6.Çocuk	6	"Mesela arkamda bir hayalet var, ben arkamı dönünce onu gördüm ödem koptu, yani yüreğim ağzıma geldi"
7.Çocuk	6	"Şaşkına dönmüş"

8.Çocuk	6	"Yürek ne demek ben hiç bilmiyorum"
9.Çocuk	6	"Komikmiş ama ben bunu bilemem"
10.Çocuk	6.	" Yani çok çok çok ama çok korkmak"
11.Çocuk	7	"Korkmuş"
12.Çocuk	7	"Aslan kükrediği için korkmuş, aklı gitmiş"
13.Çocuk	7	" Fare çok korkmuş"
14.Çocuk	7	" Yüreği hoplamış yani çok korkmuş."
15.Çocuk	7	"Korkmak."
16.Çocuk	8.	"Çok korkmak demek"
17.Çocuk	8	"Korkmak, demek"
18.Çocuk	8	"Çok Korkmak"
19.Çocuk	8	"Korkmuş"
20.Çocuk	8	"Yani acayip korkmak"

Son olarak " Yüreği ağzına gelmek" deyimine ilişkin çocuklara sorular sorulmuştur. Çocuklardan 13' si deyim anlamına yakın cevaplar verirken, 7 ' i anlamından farklı cevaplar vermiştir. Çocuklar; " Korkmuş, çok korkmuş, yüreği hoplamış" vb. cevaplar vermişlerdir. Çocuklardan bazıları "Fare korkmuş, aslan kükrediği için korkmuş, yüreği hoplamış, yani çok korkmuş, çok korkutmuş aslan fareyi..." şeklinde fablın içerisindeki olaydan esinlenerek cevap vermişlerdir. Bazı çocuklar ise deyim anlamının tamamen dışında ifadeler kullanmışlardır. Bu ifadelerden bazıları; " Ağzından kötü şeyler çıkarmak, yürek, kalp demek, ağzından kan gelmek, şaşkına dönmek..." şeklindedir.

2.İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacı olan yaşa göre fablları anlamlandırmada farklılık var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular tablo 7 ' de verilmiştir.

Tablo 7. Çocukların Yaşlarına Göre Doğru-Yanlış Tahmin Sayıları

Yaş	Doğru Tahmin Sayısı	Yanlış Tahmin Sayısı
5	9	21
6	15	15
7	22	8
8	23	7
Toplam	69	51

Tablo 7' de görüldüğü gibi 120 uygulamadan elde edilen cevapların 69 ' u deyimlerin anlamlarına yakın ifadelerdir, 51 ' i ise anlamdan uzak olan ya da "bilmiyorum, duymadım" vb. şekilde ifade edilen cevaplardır.

İkinci alt amaca ilişkin ise; çocukların yaşları arttıkça deyimleri anlamlandırma becerileri de artmıştır. Araştırmada özellikle 7 ve 8 yaş grubundaki çocukların deyim sözlük karşılığına yakın cevaplar verdiğini tespit edilmiştir.

3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çocuklar fabllarda yer alan deyimlerin anlamlarını bilmeseler bile deyim geçtiği paragrafı anlayabilmekte midir? Sorusuna cevap bulmak amacıyla; deyimlerin anlamlarını bilmediklerini söyleyen ya da deyime yanlış anlamlar yükleyen çocuklara paragraf tekrar okunmuş ve "Peki burada ne olmuş, geyiğin yüreği nereye gitmiş, kazanan kim olmuş v.b." sorular sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir.

Ortaya çıkmak deyimini Güneş İle Rüzgâr isimli eserde şu şekilde geçmektedir.

Günlerden bir gün Rüzgâr ile Güneş başlamışlar tartışmaya.

Rüzgâr: "Vuuuu Ben senden kuvvetliyim." demiş. "Ağaçları deviririm, taşları, kayaları, havada uçururum, evleri yıkarım, her yeri dağıtırım."

Güneş: "Huh, ben senin gibi öyle her yeri dağıtmam. Ama ben senden daha güçlüyüm," diye dudak bükmüş.

Rüzgâr: "Hayır, ben daha güçlüyüm," diye inat etmiş.

Güneş: "Tamam öyleyse, gel seninle yarış yapalım. Kimin daha güçlü olduğu anlaşılır böylece," demiş.

Rüzgâr: "Tamam yarışalım, kimin daha güçlü olduğu ortaya çıksın," diye onaylamış.

Bu paragraf deyimini açıklamakta zorlanan çocuklara tekrar okunmuş ve "burada ne oluyor, Güneş ile Rüzgâr şimdi ne yapacaklar?" şeklinde sorular sorulmuştur.

Çocukların cevapları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Ortaya Çıkmak Deyiminin Geçtiği Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	" Yarış yapmaya karar vermişler. "
5	" Güneş ile rüzgâr savaştıkları. "
5	" Yani yarış yapacaklar güneş mi kazanacak, rüzgâr mı belli olacak. "
5	" Yarışıp kazanmak yani "
6	" Kim güçlü ortaya çıkacak, her şey belli olacak. "
6	" Şimdi anladım, birinci kim olursa o güçlü olacak "
7	" Güneş ile rüzgâr yarış yapacaklarmış "
7	" Yani yarışacaklar "
8	" Bence Rüzgâr kazanır, çünkü o çok sert esebilir. "

Ortaya çıkmak deyimine ilişkin sonuçlara bakıldığında bu deyimini anlamı hakkında bir fikri olmayan 9 çocuk, "şimdi ne olacakmış, güneş ve rüzgâr neye karar vermiş?" şeklindeki sorulara paragrafta anlatılana yakın cevaplar vermiştir. Bu sonuca bakılırsa çocuklar ortaya çıkmak deyimini ifade edemeseler bile paragraf içerisindeki anlamını anlamışlardır.

Karar vermek deyimini geçtiği Aslan ile Yaban Domuzu isimli fablada olay şöyle gelişmektedir:

Aslan ile yaban domuzu birbirlerine bakmışlar. Bu kavganın ikisine de kârı yokmuş. Düşmanı kendilerine güldürmekten başka... Kavgaya son verip el sıkışmışlar. Suyu dostça paylaşmaya karar vermişler.

20 çocuktan 7' si deyimini karşılığını verememiştir. Çocukların cevapları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Karar Vermek Deyiminin Geçtiği Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	" Suyu artık birlikte içeceklermiş. "
5	" Yani dere için kavga etmemek. "
5	" Burada kavga etmeden yaşayalım demişler "

5	"Yani birbirlerini seviyorlarmış"
6	"İşte suyu paylaşmaya karar vermişler"
7	"Suyu ikisi de içecek artık."
8	"Kararlarına uymaya karar vermişler."

Çocukların aslında karar vermenin ne olduğu anladıkları ancak açıklamada zorluk çektikleri görülmektedir. " Burada ne olmuş şimdi? " sorusuna yukarıdaki cevapları vermişlerdir. Sadece iki çocuk (yaş 5 ve 8) olayı açık şekilde ifade edememiştir.

Fark etmek deyimini Tilkinin Kurnazlığı isimli fabлда şu şekilde geçmektedir.

Bir gün hayvanların kralı aslan, sarayında oturmuş, kendi kendine düşünüyormuş." Ben hayvanların kraliyim. Peki, ama bu hayvanlar kimler? Hiçbirini tanımıyorum ki. Hepsini çağırayım, hem onları tanır hem de ne yaptıklarını öğrenirim " demiş. Ormanın her yerine haber göndermiş. Sarayın önünde toplanan hayvanlar sırayla kralın huzuruna çıkacaklarmış. İlk önce içeriye ayı girmiş, sarayın pis koktuğunu fark edince hemen burnunu tıkamış.

Fark etmek deyimini beş çocuk açıklayamamıştır. Aşağıdaki tablo çocukların paragraftan çıkardığı anlamları göstermektedir.

Tablo 10. Fark Etmek Deyiminin Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	" Ayı aslanın sarayını beğenince, onu fark etmiş."
5	" Ayı pis koktuğunu söylemiş."
6	" Saraydaki sorunu anlamış, o da Aslanın sarayının pis kokusuymuş."
8	" Pis kokuyu anlamış, aslında onu kovmuş."

Dört çocukta deyimini tam anlamıyla açıklayamadıkları halde, paragrafın konusunu anlamışlardır.

" **Kaşla göz arasında** " deyimini Yüreksiz Geyik isimli hikâyede yer almaktadır. Hikâyede olay şöyle geçmektedir:

Tilki güle oynaya geyiğin yanına gelmiş. "Geyik kardeş müjde! Sınavı geçtin. Ormanın yeni kralı sensin... Akılsız geyik, bu sözlere de inanmış. Aslan bu kez affeder mi? Mağarasına gelen geyiği bir darbeye öldürmüş. Bu arada tilki, kaşla göz arasında, geyiğin yüreğini yemiş...

Çocukların çoğu (15) bu deyimini anlamını bilememişlerdir. Çocuklara deyimini geçtiği paragraf okunduğunda ise özellikle küçük yaş grubu yine bilmekte zorlanmıştır. Bu cevaplara ilişkin bulgular tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11. Kaşla Göz Arasında Deyiminin Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	" İşte aslan geyiği yemiş, tilki de onu aslana vermiş"
5	" Bilmiyorum sadece aslan varmış, tilki ile arkadaşmış."
5	" Tilki geyiği kandırmış, Aslan hemen geyiği yemiş, tilkiye geyiğin yüreğini sormuş "
6	" Tilki geyiğe kral olduğunu söylemiş, onun yüreğini tilki yemiş"
6	" Biraz karışık bence"
6	" Keşke geyiği tilki kandırmasaydı, o da akılsız geyik olmasaydı... Aslan onu yedi, yüreğini de tilki çıkarıp almış. Yemiş."

6	"Az önce dedim ya, aslan yemiş geyiği, ama yüreğini tilki yemiş"
7	"Yani ormanın yeni kralı geyik olmuş, fakat aslan onu yemek için çağırmış, geyik bunu anlamamış, geyiğin yüreği demek kalbi demek onu da tilki hemen yemiş, bitirmiş. "
7	" Bu masalda aslan kazanmış, tilki de birazcık kazanmış ona az bir et düşmüş, o da geyiğin yüreğiymiş."
7	" Sevgili aslana pardon! Geyiğe yazık olmuş, bu kadar. "
8	" Tilki geyiğin yüreğini yemiş, aslanı da kandırmış, yüreği zaten yoktu ki demiş"
8	" Yani tilki aslana yem olarak geyiği getirmiş. Kendi için de onun yüreğini ayırmış, aslında sormuş nerede diye"

Çocukların geneli paragrafta geçen olay dizisini anlamışlardır. Ancak 5 yaş grubundaki çocuklardan üçü olayı kısaltmış bazı kısımları atlamışlardır, 7 yaştaki bir çocuk ise olayı kısaca özetlemiş, " *Bu nasıl olmuş?*" diye sorulduğunda ise " *Hatırlamıyorum.*" cevabını vermiştir.

Aklını başına toplamak deyimini Kırlangıcın Uyarısı isimli fabлда yer almaktadır. Metin içerisinde; *Bir köylü, kenevir denilen bitkinin tohumunu tarlasına ekiyor. Bu kenevir öyle bir şeydir ki, tohumu yayılır, toprakta filiz verir, büyür de büyür. İnsanlar yapraklarını eğirir ip yaparlar. Bu ipi de bizlere tuzak kurmakta kullanırlar. Aman vakti varken bir önlem alalım! Aklınızı başınıza toplayın, şu tohumları yiyip bitirin. Sonra başımıza olmadık işler açılmasın. Ne yazık ki kuşlar kırlangıcın bu uyarısını dikkate almadılar.*

Tablo 12 'de çocukların paragrafta ilişkin cevapları yer almaktadır.

Tablo 12. Aklını Başına Toplamak Deyiminin Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	" Onları uyarılmış, bir şeyler yemelisiniz yoksa olmaz demiş"
5	" Çiftçi tarlasına kuşlar için olan bir şey ekiyormuş, ama o kuşlara iyi gelmiyormuş, o yüzden yemeleri gerekiyormuş, kırlangıcı dinlememişler, onları yememişler. "
5	" Kırlangıç onları düşündü, ama onlar onun sözünü dinlemedi."
6	" Kuşlar o tarladaki şeyleri yeseydi, o bitkiler büyümezdi ama kuşlar yemedi, kırlangıçta çok üzüldü. "
6	"Çiftçi onlara kötülük yapacaktı, kırlangıç onları uyardı".
6	" Tam anlamadım ama tarlaya ekilen şeyler var, onlar kuşlar için... "
6	" Kırlangıç iyi kalpli olduğu için, kuşları korumak istedi. Onlara dikkatli olmalarını söyledi."
7	" Aslında kuşlar kırlangıcın sözünü anlamadılar, yoksa onu dinlerlerdi ben de anlamadım."
8	" Kuşlar için tarlaya ekilen şey aslında onlara tuzakmış, ip yapıyormuş, kırlangıçta onları uyarılmış."
8	" Sevimli kırlangıç kuşlara tohumları yemelerini söylemiş. "

On (10) çocuk bu deyim bilememiş, diğer 10 çocuk ise deyim anlamına yakın ifadeler kullanmışlardır. Çocuklara "Kırlangıç kuşlara ne demiş, ne yapmalarını söylemiş?" vb. sorular sorulmuştur. Çocuklara deyim geçtiği paragraf tekrar okunduğunda; 10 çocuktan 8'i kuşlar için tehlikeli bir durum olduğunu ve kırlangıcın onlara iyilik yapmak istediğini anlamışlardır, ancak bir çocuk paragrafın okunması ve çeşitli soruların sorulmasına rağmen anlamadığını söylemiştir.

Yüreği ağzına gelmek deyimini; Aslan İle Fare isimli fabлда; "Avdan dönem orman kralı aslan evinde derin bir uykuya dalmış. Huzurlu yuvasında mışıl mışıl uyurken aniden sıçrayarak uyanmış. Gözlerini açar açmaz bir de ne görsün? Yanı başında minik bir fare zıplayıp durmuyor mu?"

Aslan bir hışımla kalkmış ve fareyi kuyruğundan yakalamış.

- Sen kim oluyorsun da beni güzel uykumdan uyandırıyor, diye bağırmış. Aslan öyle bir kükremiş ki minik farenin **yüreği ağzına gelmiş**, şeklinde yer almaktadır.

Tablo 12. Yüreği Ağzına Gelmek Deyiminin Paragrafına İlişkin Bulgular

Yaş	Paragraftan Çıkardığı Anlam
5	"Aslan uyurken, fare gelmiş onu gıdıklayıp uyandırmış, aslan da fareye bağırmış."
5	" Ben uyurken kardeşim beni rahatsız ediyor, aslanda çok rahatsız olmuş, fareye kükremiş, o da korkmuş."
5	"Sanırım aslan farenin ödünü patlatmış."
5	" Fare kaçmış, çünkü gürültü yaptığı için aslan onu yiyecekti."
6	" Aslan uyurken, fare yanına gelip hoplayıp, zıplamış, aslanı uykusundan uyandırmış, aslan da buna çok sinirlenmiş, fare de hemen korkup kaçmış. "
6	" Bence aslan fareye kötü davranmamalıydı, onu çok üzdü."
6	" Fare aslandan hemen kaçmış. Çünkü hemen orayı terk etmiş. "
7	" Aslan orman gezisinden dönmüş, uyurken fare gelip onu uyandırmış, aslan öyle bir kükremiş ki, farenin ödü kopmuş. "

Yüreği ağzına gelmek deyimini sorulduğunda doğru cevap veremeyen 8 çocuğun tamamı paragrafın ne anlatmak istediğine dair sorulan sorulara uygun cevaplar vermiştir.

6 deyimini tamamı için elde edilen bulgulara bakıldığında çocuklar deyimlerin anlamlarını bilmeseler bile, fabldaki örüntüyü anlamışlar ve o paragrafın konusunu anlamışlardır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İncelenen 195 fablın 42'sinde deyim rastlanmamıştır. 153 fablda ise 382'si farklı deyimler olmak üzere 683 kez deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Erken çocukluk döneminde deyimlerin sıklıkla yer aldığını destekler nitelikte yapılan birçok çalışma sonucu vardır.

Şahin ve Beştaş (2012) 5 farklı çizgi filmin 10'ar bölümünü izlemişler ve toplamda çizgi filmlerde yer alan 342 deyim tespit etmişlerdir. Buna benzer başka bir çalışmada ise Ayan ve Baş (2015), çizgi filmlerde yer alan söz varlıkları (atasözü, deyim, ikileme v.b.) tespit etmeyi amaçlamış ve çalışmanın sonuçlarına göre; çizgi filmlerde 27.946, farklı 3.839 söz varlığı belirlemişlerdir. Bunlardan 424'nün deyim olduğu tespit edilmiştir. Yine Pektaş ve Kangal'ın (2015), resimli çocuk kitaplarını dil sanatları açısından inceledikleri araştırmada, yapılan analizlerin sonuçlarına göre kitaplarda en çok deyimlere yer verildiğini tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların sonuçlarına göre erken çocuklukta deyimlere sıkça rastlanmaktadır.

Çocukların deyimleri açıklarken sıklıkla örneklere başvurmaları, aslında deyimini manasını anladıkları ancak ifade etmekte zorlandıkları için örnekleme yoluna gittikleri şeklinde yorumlanabilir. 20 çocuktan çoğunun anlamına yakın tahminlerde bulunduğu deyimler, "Ortaya çıkmak (11), karar vermek (13), fark etmek (15), yüreği ağzına gelmek (13)" iken, anlamını tahmin edemedikleri deyim ise; "Kaşla göz arasında (8)" dir.

Çocukların yaşlarına göre verdiği doğru cevaplara bakıldığında; 5 yaşta doğru tahmin sayısı 9 iken yanlış tahmin sayısı 21'dir. 6 yaşta doğru tahmin 15, yanlış tahmin de 15'tir. 7 yaşta 22 doğru tahmin, 8 yanlış tahmin vardır. 8 yaşta ise doğru tahmin sayısı 23 iken yanlış tahmin 7'dir. Bu sonucu destekleyen birçok araştırma sonucuna göre (Abkarian, Jones, & West, 1992, Nippold and Taylor, 1995, Qualls & Harris, 1999, Kara, 2015,) yaş arttıkça deyimlerin anlaşılma oranında da artma olmuştur.

Araştırmanın sonucuna göre; yaş artıkça deyimleri anlamlandırma da artmıştır. Gerçek anlamıyla kullanılan deyimleri çocukların çoğu doğru ifade ederken, mecaz anlam taşıyan deyimleri anlamlandırmakta zorluk çekmişlerdir. Bu sonucu destekler nitelikli bir çalışmada Nippold (1988), okul öncesi dönemindeki çocukların, mecaz anlamlı ifadeleri gerçek anlam gibi algılayıp o şekilde yorumladıklarını ancak erken çocukluğa doğru mecaz anlamlı ifadeleri yorumlayabildiklerini belirtmiştir. Uysal'ın (2015) tez çalışmasının sonuçlarına bakıldığında da anasınıfı çocuklarının deyimlerde gerçek anlama yönelim gösterdikleri görülmektedir.

Çocukların çoğu deyim anlamını bilmeseler bile fablın konusunu genel anlamda anlamışlardır. Fabllarda geçen olayları anlamakta ve ifade etmede zorluk çekmedikleri ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi ve ilkököl 1. ve 2. Sınıflar için hazırlanacak olan fabl kitaplarında deyimlerin gerçek anlamlarına yakın şekilde yer alması, fabllar çocuklara sunulmadan önce içerisinde geçen deyimlerle ilgili çocukların hazır bulunurluğunun artırılması önerilebilir. Chanda (2012), yaptığı bir çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak özellikle deyimlerin bir dilden başka bir dile çevrilirken, kültürel farklılıkların göz önünde bulundurulması gerektiğini ve deyimlerin kaynak ile hedef dildeki anlamları üzerinde durulması gerektiğini önermektedir. Dolayısıyla böyle bir çalışma Türklere özgü masallar ile tekrar edilebilir. Kendi kültürünün masallarını dinleyen ve okuyan bir çocuk için deyimleri anlamlandırmak daha kolay olabilir.

Mürsel (2009) karikatür ve kısa öykülerin deyim öğrenimindeki etkisi üzerine yaptığı çalışmada karikatür kullanımının deyimlerin öğreniminde etkili olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde Varışoğlu, Şeref, Gedik ve Yılmaz (2014) 6. Sınıf öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada, karikatür kullanımının deyim ve atasözlerini anlamlandırmaya etkisini ölçmeği amaçlamışlar ve bu tekniğin mevcut öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Kavramları somutlaştırmak öğrenimi kolaylaştırabilir. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde hikâye ve masal ve fabllarda, resimler deyimlerin anlamlarına göre çizilebilir.

KAYNAKÇA

- Abkarian, G., Jones, A. ve West, G. (1992). "Young children's idiom comprehension: Trying to get the picture." *Journal of Speech & Hearing Research*, 35: 580-587.
- Ackerman, Brian P. (1982) "On comprehending idioms: Do children get the picture?" *Journal of Experimental Child Psychology* 33,3 s. 439-454.
- Aksan, D. (1993). *Türkçe'nin Gücü*, Ankara, Bilgi Yayıncılık.
- Aksan, D. (2000). *Türkçenin sözvarlığı* Ankara: Engin Yayıncılık.
- Alemdar, Y. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*, Ankara, Akçağ.
- Ayan, S. ve Baş, B. (2015). Çizgi filmler ile ilkököl öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 84-99.
- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Atasözleri Ve Deyimleri Algılama Düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 91-110.
- Baş, B. (2012). Türk masallarının söz varlığı üzerine bir değerlendirme. *Milli Folklor*, 24(94).

- Bayat, N. ve Çetinkaya, G. (2014). Tanınırlık ve Saydamlık Derecesi Bakımından Deyimlerin Anlaşılabilirliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014(17).
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi*. Çev. Prof. Dr. Ali DÖNMEZ, Ankara : İmge Kitabevi.
- Bilkan, A. F. (2001). Masal estetiği. İstanbul: Timaş Yayınları
- Boratav, P.N. (1973). *100 soruda Türk halk edebiyatı*, İstanbul : Gerçek Yayınevi
- Boratav, P.N. (2014). *Az gittik, uz gittik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Canan, İ. (1987). Eğitim, ruhi gelişme ve oyun, çocuk edebiyatı yıllığı, İstanbul, Gökyüzü Yayınları. Cruse, D. (1986). *Lexical semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chanda, I. (2012). Metaphor Translation as a Tool of Intercultural Understanding. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*, 14(4), 2.
- Crutchley, A. (2007). Comprehension of idiom aticverb + particle constructions in 6- to 11-year old children. *First Language*, 27(3), 203-226.
- Çakır, İ. (2011). "How Do Learners Perceive Idioms In Eflclasses? *Ekev Academic Review*, 15(47), 371-381
- Çelgin, G. (1990). *Eski Yunan edebiyatı*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çocuk, H. E. (2012). Öğretmen adaylarının deyimleri anlamsal açıdan tahmin edebilirlikleri: Mersin Üniversitesi örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Düzenli, F. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Deyimleri Bilme, Anlama ve Yorumlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Afyonkarahisar İl Merkezi Örneği)* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, ankara, Anı Yayıncılık.
- Erdal, K. ve Gökmen, A. (2010). Çocuklara Verdiği Dersler Açısından La Fontaine'nin Fablları La Fontaine Fables In Terms Of Its Gıving Moral Lessons To Children. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi & The Journal of International Social Research Volume 3 / 10*
- Erden, M. ve Akman, Y.(1998). *Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme-öğretme* ,Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- Fırat, H. (2012). La Fontaine'in Fabllarında Güçlü-Zayıf İlişkisi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1 (32), 115-132.
- Göker, O. (2001). *Uygulamalı Türkçe bilgileri I*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Gözaydın, N. (2010). İlköğretimde Soyut ve Somut Kavramların Öğretilmesi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 702, 1147-1152.
- Güleryüz, H.(2002) .*Yaratıcı çocuk edebiyatı*, Pegema Yayınları, Ankara
- İşeri, K. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Deyimleri Tahmin Etme Durumları.23. *Ulusal Dilbilim Kurultayı*, Bildiri Metni, Kıbrıs, Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Kandır, A. Ve Diğ. (2012) *Dil etkinlikleri*, 1. Baskı Efil Yayınevi, Ankara.
- Kanık, O. V. (2009), *LaFontaine'in masalları*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,10. Baskı

- Kara, A. (2015). *Early acquisition of figurative competence: Comprehension of idiomatic expressions in Turkish between seven and eleven years of age*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurtulmuş, F. (2000). *La Fontaine masalları*, 1. Baskı İstanbul, Assos Yayınları.
- Lüle Mert, E.. (2010). Türkçenin sözcük varlığı açısından Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallar. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(2).
- Mertol, H., Özcan, D., Yurteri, E., ve Pamukçu, C. (2015). Üstün Zekâlı Öğrencilerin Deyim Algılarının Belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2).
- Mürsel, C. (2009). *Deyim ve atasözlerinin öğretiminde karikatürün etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Nippold, M. A. (1988). Figurative language. M. A. Nippold (Editör), *Later language development: Ages nine through nineteen (179-210)*. Austin: TX: Pro.Ed.
- Nippold, M. A. & Taylor, C. L. (1995). Idiomun Understanding in youth: Further examination of familiarity and transparency. *Journal of Speech and Hearing Research*, 38(2), 426-433.
- Nippold, M. A. & Taylor, C. L. (2002). Judgments of idiom familiarity and transparency: A comparison of children and adolescents. *Journal of Speech and Hearing Research*, 45(2), 384-391.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk Edebiyatı 10*. Baskı Anı yayıncılık, Ankara.
- Oran, G. ve Temizyürek, F. (2016). " La Fontane Orman Mahkemesinde" Adlı Eserin Çocuk Edebiyatı Açısından Uygunluğunun İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 1(2), 28-45.
- Owens, R.E. (2005). *Language development: an introduction (6th ed.)*. New York: NY: Pearson.
- Özdemir, E. (1997). *Açıklamalı-örnekli deyimler sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özkan, B. ve Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkçede Atasözleri ve Deyimler. *Electronic Turkish Studies*, 6(3).
- Palmer, F.R. (2001). *Semantik: Yeni bir anlambilim projesi*. Çev., Ramazan Ertürk. Ankara: Kitabiyat.
- Pektaş, D. Ve Kangal, B. S. (2015). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarındaki Dil Sanatlarının İncelenmesi. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale"* Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları
- Rousseau, J.J. (2015). *Emile "Bir çocuk büyüyor"* Yay. Haz. Ülkü Akagündüz. Selis Yayınları/ İstanbul

- Qualls, C.D. ve Harris, J.L. (1999). "Effects of familiarity on idiom comprehension: African American and European American fifth graders." *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 30: 141-151.
- Savaş, M. (2010). *6 yaş öğrencilerinin sahip oldukları kelime servetinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, S., Beştaş, M. (2012). Çizgi filmlerde atasözleri ve deyimlerin kullanımı. Sever, S. (Haz.)3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu:05-07 Ekim-Ankara* (s.499-505). Ankara:Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Türkan, F.T. (2010). *Keloğlan Masalları'nın bilişsel açıdan incelenmesi (6-12 yaş)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ungan, S. (2015). Fabl Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri Ve Günümüzde Bu Türden Yararlanma Olanakları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(14).
- Uysal, H. (2015). *Çocuk dilinde deyimlerin anlamlandırılması ve öntürlük etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varışoğlu, B., Şeref, İ., Yılmaz, İ., ve Gedik, M. (2014). Deyim Ve Atasözlerinin Öğretilmesinde Görsel Bir Araç Olarak Karikatürlerin Başarıya Etkisi. *Karadeniz Araştırmaları*, (41), 226-242.
- Yeşil, H. (2000). Çocuk kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin önemi. S. Sever (Ed.). *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu* (s. 244–252). Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yıldırım, M.,& Yavuz, N. (2005). Fabl metinlerinde yönlendirme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 41-50.
- İnternet Kaynakları:
<http://tdk.gov.tr/> adresinden 03. 01. 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
<http://tdk.gov.tr/> adresinden 10.01.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
<http://tdk.gov.tr/> adresinden 17.03.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

An Experimental Research on Fables: What do the children understand from idioms?

Abstract

The use of vocabulary and idioms in the process of teaching their mother tongue to children is very important. Vocabulary is very important phase individuals' understanding each other and people's expressing their thoughts and feelings. Vocabulary is the result of people's knowledge and background (Güleryüz, 2002, p.13). Idioms give dynamism, subtlety and sincerity to writing and speaking (Varışoğlu, Şeref, Gedik, Yılmaz, 2014, p.227).

The purpose of this study is to measure the ability of early childhood 5-8 years old children to understand idioms. This research is a descriptive, qualitative research. The data

obtained by the method of document analysis were examined with the content analysis technique. 20 children aged 5-8 years living in Uşak province and 100 fable books are included in the study group. Five children from all age groups participated in the study. There are 9 boys and 11 girls in the study. In the study, convenience sampling, one of the purposeful sampling types, was selected. Individuals or groups to be included in the study can be reached more easily in this sampling (Ekiz, 2015, p.105-106).

The study consists of five stages. At the first stage books were obtained. At the second stage, 195 fables in 100 books were examined by content analysis technique. At the third stage, we got permission from the children's families to make tape recording with children. At the fourth stage of the study, we had a practice with 20 children. The chosen fables were read to children and when we run into an idiom, we stopped and asked questions about the meanings of idioms. The paragraph was read again to the children who said they did not know the idiom. Even if they did not know the meanings of the idioms we tried to determine whether they understood the paragraph or not. It was repeated 6 times for each child with 6 idioms. In total, all children were interviewed 120 times. The analysis of the data is the fifth stage of the study.

195 fables were examined. In 42 of the 195 fables, no idioms were found. 382 idioms which are in Turkish Language Association's Proverbs and Idioms Dictionary have been used 671 times in the fables. The first three idioms most commonly used (decide, n=29, recognize, n= 13, appear, n= 13) and three metaphors (buck one's ideas up, in the twinkling of an eye, nearly jump out of one's skin) were identified. And also the books with these detected fables were identified. We consulted on two experts (pre-school and primary school) in the detection of metaphors.

195 fables were examined and in 42 of the 195 fables, no idioms were found. Different 382 idioms are used 683 times in 153 fables. When children explain idioms, they often resort to examples, which can be interpreted as they understand the meaning of the idiom but they have difficulty in expressing and use examples to explain the idioms. Most of 20 children's estimates that are close to the meaning of the idioms, "Appear (11), decide (13), recognize (15), nearly jump out of one's skin (13)". The children could not guess the meaning of the idiom "In the twinkling of an eye".

Given the correct answers given by children according to their ages; the number of correct guess at age 5 is 9, while the number of wrong guess is 21. The number of correct guess at age 6 is 15, while the number of wrong guess is 15. There are 22 correct guesses at age 7 and 8 wrong guesses. And at age 8 the number of correct guess is 23, while the number of wrong guess is 7. As a result of many studies supporting this result (Abkarian, Jones, & West, 1992, Nippold and Taylor, 1995, Qualls & Harris, 1999, Kara, 2015), the rate of understanding of the idioms increased as the age increased.

According to the result of the study, as the age increases understanding of the idioms increases, too. While most of the children express the idioms, which have direct meaning correctly, they have difficulty in expressing metaphors.

Keywords: Early childhood, idioms, fable, pedagogy